

РАДОЈЕ ДОМАНОВИЋ
30 СР 329
САЛИЋИН И.
омладини

000000096

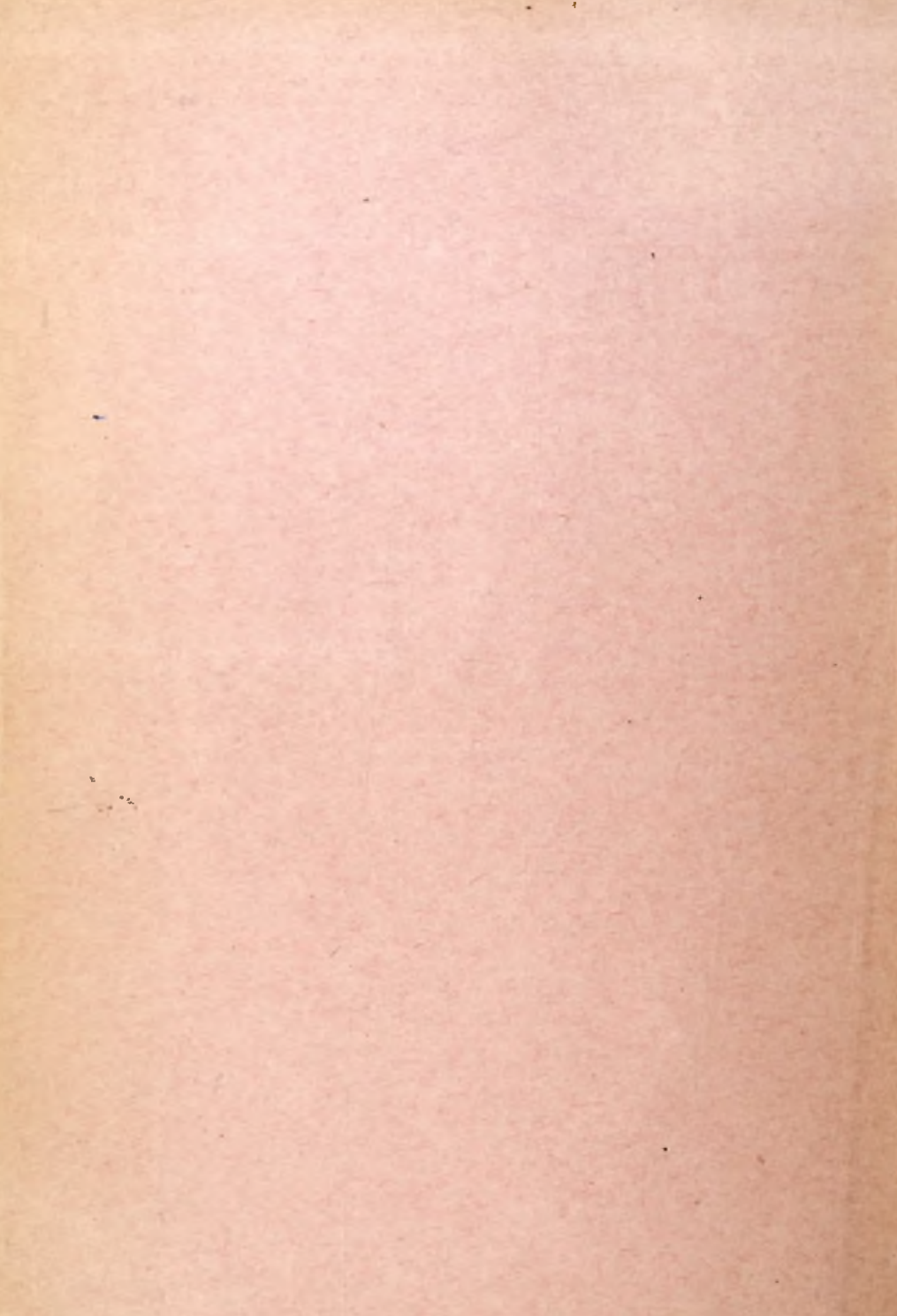
COBISS

ПЕСКОВАЦ

IV/i

И. Пилић

Омладини

170 a 96
329 78/47

ГРАДСКА БИБЛИОТЕКА
„РАДОЈЕ ДОМАНОВИЋ“
ЛЕСКОВАЦ

БИБЛИОТЕКА „ОМЛАДИНА“

М. И. Калињин:

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
ГРАДСКА БИБЛИОТЕКА
Бр. ~~5986~~
Одељење С Струка 11/1

О ОМЛАДИНИ

ЈНБ
Мин. а. 242
897-165

ЧУВАЈТЕ СЕ БИБЛИОТЕКУ
НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
ГРАДА ЛЕСКОВЦА
Бр. 9444
Струка 32

Издање
„НОВО ПОНОЉЕЊЕ“
1944

„КОМСОМОЛ У БОЈЕВИМА ЗА ДОМОВИНУ“

Вољом фашизма људи наше земље, и не само наше, преживљавају тешко време. Немачки мрачњаци су уобрази́ли да су они творци светске историје и да је по своме ћефу могу да натерају да пође натраг. Нашој земљи, нашем народу пало је у дужност да одбране прогресивни развитак човечанства од варвара XX века.

Трећег јула 1941 године обраћајући се преко радија совјетском народу, војсци и морнарици, председник Државног Комитета Одбране Ј. В. Стаљин је рекао: „Због наметнутог нам рата наша земља је ушла у смртни бој са својим најљућим и најподлијим непријатељем — немачким фашизмом. Наша војска се херојски бори против непријатеља који је до зуба наоружан тенковима и авијацијом. Савлађујући многобројне тешкоће, Црвена армија и Црвена морнарица са самопрегором се боре за сваки педаљ совјетске земље. У бој ступају главне снаге Црвене армије наоружане тисућама тенкова и авиона. Храброст ратника Црвене армије беспримерна је. Наш отпор непријатељу све је јачи и већи. Са Црвеном армијом подигао се и сав совјетски народ у одбрану своје домовине.“

Сасвим је природно, што је одбрана домовине пала у првом реду на омладину, јер се у кадровској војсци

углавном налази омладина. Омладина, Комсомол, као најактивнији део становништва, попуњава редове војске и учествује у партизанским одредима.

Партизанска форма борбе потпуно природно проистиче из суштине отаџбинског рата совјетског народа против немачког фашизма, који нам је наметнуо тако звани тотални рат, са свима његовим разарањима, неизмерном грубошћу и бесним насиљем и злостављањем мирног становништва наше земље. „Ради се, дакле, о животу и смрти совјетске државе, о животу и смрти народа СССР, ради се о томе, да ли ће народи Совјетског Савеза бити слободни или ће пасти у ропство” (Стаљин).

У једном од својих чланака о француско-немачком рату 1870 г. Енгелс је писао: „Свуда где је наред енергично водио партизанску борбу, противник се врло брзо убеђивао да се не може држати древног закона крви и огња.”*

Енгелс је одлично схваћао разбојничку суштину капитализма, али такво варварство какво су показали немачки фашисти, није предвидео. Огњу и мачу фашисти су додали читава брда гадости. И што је карактеристично: уколико више добијају батине, утолико њихова дела постају још одвратнија.

Историјски развитак човечанства одвија се у противречностима, међународне кризе смењују раздобља еволуционог нагомилавања молекуларних промена.

Данашњи рат је чворна тачка наше историје. Њега ће пажљиво проучавати, он ће имати велики утицај на културни и патриотски развитак наше омладине. О њему ће народ стварати легенде, херојства бораца пе-

* Маркс и Енгелс, дјела св. 13, део II, стр. 174.

ваће се у песмама; као из богате ризнице драматурзи ће из овог периода црпсти сажеје за своја дела. Али све је то будућност, све је то ствар наших потомака. Данас је наш народ, у првом реду омладина, Комсомол, — учесник велике животне драме која по својој суровости, људским напорима у крвавој борби нема примера у прошлости.

Пред совјетском омладином и Комсомолом и пред свешћу сваког појединог комсомолца поставило се питање: домовина је у опасности, варвари газе нашу земљу, изругавају се, каљају смрдљивим ђубретом све што смо љубили, пред чиме смо се клањали. Непријатељ хоће из нас да ишчупа људску душу и да нас претвори у теглећу масу, у робове.

И питање се поставило: или се жртвовати и борити се за слободу, или се покорити без роптања. И наш народ, у првом реду омладина, Комсомол, пун презира и мржње према фашистичком непријатељу, одлучно је решио да се бори, — да се бори не на живот, већ на смрт, да се бори до потпуног уништења непријатеља. И заиста, нема тог оружја, нема те форме борбе у отаџбинском рату, у којој не би учествовао Комсомол, где он не би био у првим редовима.

Наш Комсомол је релативно млада организација, али су се први његови кадрови изграђивали у грађанском рату за одбрану совјетске власти. Под руководством лењинско-стаљинске партије он се изграђивао у борби за индустријализацију наше земље, у време колективизације пољопривреде, у борби против опортунистичких, издајничких елемената у нашој партији и Комсомолу. Све је то омогућило Комсомолу да стекне позитивне традиције принципијелне прекаљености и чврстине у одбрани пролетерске државе.

Опасност је сада дошла од спољњег непријатеља. Рат против фашизма добија све жешћи карактер; Комсомол у њему учествује масовно. И херојство које комсомолци показују у бојевима има масовни карактер. Тешко је наћи и једну борбену јединицу, где не би била записана њрлина и јунаштво комсомолаца, што од своје стране учвршћују славне борбене традиције комсомолске средине, чини одважност и самопрегор у неку руку традиционалним, обавезним за сваког комсомолца. У томе је суштина гајења, учвршћивања славних борбених традиција.

Овај зборник је скромни рад у коме ни из далека нису изнета сва јуначка дела, самопрегорна оданост домовини свих оних, који с пуном овешћу о правичности своје борбе, подносе свакојаке муке, и чврсто убеђени да ће фашизам бити сломљен, умиру с поносним покликом: „Умиремо за Домовину, за срећу народа!”

Ја бих желео да читалац прихвати ову књигу не као завршено уметничко књижевно дело, већ као просто другарско записивање дивних јуначких дела наших комсомолаца на свим фронтовима отаџбинског рата. Кад наши људи умиру смрћу јунака, сами борци на гробовима тих хероја подижу скромне споменике. Ти су споменици једноставни, једноставан је и натпис на њима. Но тешко да иједан уметник улива толико љубави у своје дело, колико борци уливају љубави у споменик на гробовима оних који су умрли светом смрћу јунака. Народ ће сачувати те споменике. Они ће бити обасути љубављу, као успомена на своје див-јунаке. Ту ће долазити омладина, ту ће се разлегати победничке песме слободног совјетског народа и његове омладине, Комсомола.

У ово тешко време и писци Зборника постављају засада просте, уметнички још неоформљене споменике нашим херојима. За сада они не могу и неће моћи више да учине: као борци они морају да иду напред с нашим јединицама које ослобађају домовину. — Као и наши ратници они оправдано сматрају, да најлепши споменик нашим јунацима и јунакињама данас јесу пирамиде непријатељских лешева.

Шура Чекалин, Лиза Чајкина, Зоја Козмодемјанскаја, чије је партизанско име Тања, нису за нас само јунаци: оне су деца живих мајки, браћа и сестре живе браће и сестара, њих познаје омладина, оне су нам блиске и драге, њихова херојска смрт усред жестоке борбе изазива у нама жеђ за осветом.

Желим, да овај Зборник дође у руке широких маса становништва, нарочито омладине, комсомолаца и комсомолки. У цртама живих хероја у причама овога Зборника читаоци ће видети црте новог совјетског човека; они ће видети како наш Комсомол обилује људима који срећу совјетског народа, идеале наше партије стављају изнад свега.

За ту народну срећу, за партију Лењина-Стаљина наша омладина, наш Комсомол даје своју крв кап по кап. Ко после овога може да посумња, да ће непријатна наша омладина, наш Комсомол даје своју крв кап по беду у боју?

Такав је смисао зборника „КОМСОМОЛ У БОЈЕВИМА ЗА ДОМОВИНУ”.

УЧИНИТИ СВЕ ЗА ПОБЕДУ НАД НЕПРИЈАТЕЉЕМ!

Из говора на скупштини комсомолског актива града Кујбишева, 12 новембра 1941 год.

Другови! Совјетски Савез је у прошлости преживео много обрата и на стара поколења су била пала тешка искушења, која су захтевала много напора и жртава. Њихов живот је био богат јуначким делима. А зашто су их вршили? Они су то чинили ради будућности, ради вас. Ја сам гајио наду да ће данашње поколење комсомолаца, који су љубимци народа, расти у више-мање мирним условима и стицати знање и искуство.

Али, ето видите, на ваше поколење пале су не мање тешка, већ нажалост, још суровија искушења. Рат је некако убрзао сазревање омладине. Од младог човека који је имао своје тренутне радости, који је маштао о будућности, о љубљеној девојци, који је уживао све благодети живота, наш се комсомолац за најкраће време претворио у зрелог човека. Он сад осећа да свему томе рат чини крај, да престаје то најлепше раздобље у животу човека.

Ја ћу вам навести један свакодневни факт. У „Црвеној звезди“ излазе дописи фоторепортера Лоскутова. У њима се прича, како су се он и кинооператер са

групом радника пробили у немачку позадину и дошли партизанима. „С нама је, пише кореспондент, ишао водич, који је био командир групе. Наш командир је млад, има свега 20 година, али је много искусио, много видео. Одмах смо сви заволели овог смелог, упорног комсомолца. Он се звао Серјожа Зајцев, а ми смо га звали просто „Зајчик“.*

По свој прилици пре пет месеци он је и био „зајчик“, а сада је то командир групе, кога је борбено искуство начинило мудрим. Помислите само, 20-годишњи младић води групу пуних 50 км. по немачкој позадини. Пре пет месеци он је био обичан млад човек, и, наравно, није ни слутео да ће бити партизан и водич по немачкој позадини. Његове су се мисли у знатној мери сводиле по свој прилици на то, да прошета, да оде на уречени састанак, да поигра, — а све су то сасвим природне жеље човека у његовим годинама. А за пет месеци он је постао борац, народни осветник. Од младости у њему је остала безгранична храброст, и жудња за борбом, али је то већ озбиљан, искусан борац коме се у најодговорнијим тренуцима поверавају одрасли људи.

Ви видите како у наше време младићи брзо постају зрели људи. У мирно време за то би било потребне дуге године. За оне комсомолце који се налазе на фронту, младост је већ прошла: они су постали борци. Многи од вас имају браћу на фронту и они су долазили на осуство или сте се с њима где на другом месту сретали. Па зар им ви не говорите: „Како си се променио! Отишао си као дечко, а вратио се као зрео човек!“

* „Зечић“

Али то је само спољна промена. У људима се врше дубоке унутрашње промене. Несумњиво је, да маса комсомолаца преживљава сада ратне муке. Многи од њих су већ на фронту, а ако нису на фронту, они раде у производњи где је такође фронт. На пример, московски комсомолци, који раде у фабрикама, често су изложени нападима непријатељске авијације. Треба имати много чврстине, па да се у таквим моментима ради са пуним савлађивањем самог себе и максималном производношћу.

Лењинграђани су још ближе фронту. Било да лењинградски комсомолац ради у фабрици, или са оружјем у рукама брани свој град — он је на фронту. И један и други и млади пролетер Москве, и млади пролетер Лењинграда — постали су зрели, постали су борци.

Исти се такав процес врши и у позадини, само вероватно нешто спорије.

У Кујбишеву се сада налази један део владе. То налаже већу одговорност на раднике Кујбишева, на кујбишевски Комсомол. Пре годину дана, па чак пре пет месеци, Кујбишев је био један од великих градова, али ипак један од многих. Свердловск, Чкалов, Новосибирск и други градови нису се много угледали на Кујбишевце, јер су и они обласни центри. А сада је овде ЦК ВЛКСМ (Централни Комитет Свесавезног Лењинског Комунистичког Савеза Омладине). Овамо долазе комсомолци из других области. И разуме се, они ће да гледају на вас, на ваш рад, интересоваће се: а како је у Кујбишеву? Они се надају да ће ту штогод научити, да ће штогод пренети одатле.

Какав је главни задатак који сада стоји пред Комсомолом? Мени се чини да је тај задатак потпуно ја-

сан: то је учешће у рату. Рат је најглавнији и најодлучнији факт савременог живота. Нема сада важнијег задатка него што је задатак — разбити непријатеља. Сви остали задаци су само помоћни задаци овог главног циља — победити непријатеља.

У рату се може учествовати непосредно, а може се учествовати радећи у индустрији, у разноврсним војним и позадинским установама. А већина од вас ће вероватно, ако не данас или сутра, а оно прекосутра непосредно учествовати у рату. А овај рат је суров. Непријатељ је такав, да се с њим може изаћи на крај само са великим напорима.

Зато се пред комсомолску организацију поставља задатак припремити комсомолце за рат, за ефикасно учешће у њему. Мислим, да политички свако од вас врло добро схвата и потпуно је уверен у правичност нашег рата. Али се сваки од вас и морално мора да припрема за рат. Треба се још израније припремати за живот на фронту.

Треба схватити да рат није итрачка, већ тешко искушење. Није то случајно да се у рату човек брзо претвара из незрелог младића у одраслог човека, у борца.

У рату човек преживи за један или неколико месеци толико, колико се у мирно доба не преживи ни за десет година, а у једној битци он преживи, можда, толико, колико не преживи ни за пола живота. И за то треба бити припремљен. Комсомолска организација, сами комсомолци морају да припремају себе и сву омладину за учешће у рату, морају се припремати душевно, да их никакве тешкоће рата, никаква подмуклост непријатеља не може да сломи.

А шта значи припремати се за рат? За њега се треба припремати конкретно. У савременом рату примењује се велики број најразноврснијих техничких средстава. Треба научити не само како се њима рукује да би се победио непријатељ, него и знати сачувати себе као борца.

Кад је друг Ворошилов испраћао једну дивизију на фронт, он је рекао борцима: „Научите да се брзо укопавате”. Маршал Совјетског Савеза је то говорио кадровцима Црвеноармејцима који имају војничко обрзовање, али још нису били на фронту: не жалите труда за копање ровова, радите лопатом, лопата је спасилац борца за време рата, научите да се брзо укопавате.

Сматрам, ако Маршал Совјетског Савеза даје такав савет кадровској дивизији која полази на фронт, тим пре је такав савет потребан вама, комсомолцима! Научите се радити лопатом. Треба се увежбати тако, да би сваки од вас као будући борац за један сат рада лопатом могао бити у земљи до прсију, а за два сата да буде читав у рову. И један од конкретних задатака је задатак научити се укопавати. Кад би ја био секретар ваше градске комсомолске организације, ја бих вас натерао сваког дана по сат-два да копате омрзнуту земљу и гледао би за које време би научили вештину укопавања. (Смех). Наравно, многи од вас би ме у себи грдили због тога и сматрали да је то мој шеф, да је то узалудно траћење времена. (Смех). А они који не оду на фронт, свакако би и остали у таквом уверењу. Али они који оду на фронт, били би ми за то захвални: „Како је добро што сам то раније научио, ископати ров, за мене је сад играчка.”

Не сећам се, али ми се чини да је Наполеон казао, да сваки војник носи на плећима маршалску палицу. Тако је било код Наполеона. У Совјетском Савезу нема нарочитих сталежа који би имали повластицу за нека звања и војничке чинове. Код нас се она стичу само на темељу личних својстава која овај или онај човек има. Многи од вас ће, свакако, бити командири или политички радници. Мислим да ће многи од вас бити команданти великих војних јединица, а можда и маршали. Па зар из такве средине као што је ваша, да не изађе ни један маршал? (Смех). То је сасвим могуће. И тако, другови, треба брижљиво изучавати војну науку, војну теорију. Не мари ништа што ћете морати најпре да служите као редови — црвеноармејци. Боље је још из раније бити теоретски поткован, требаће то за будућност. Кад сам био млад и ја сам маштао, можда ћу постати посланик у радничком парламенту. Сањарио сам о томе, иако сам знао да ћу најпре морати да седим у апсу. (Смех). Маштања младића од 15—18 година увек иду испред стварности. И то није рђаво. Па зато и ви требате да се спремате за то, да у војсци заузмете командне положаје. А то значи да већ данас морате свестрано да проучавате војну науку. За нас је то данас главно.

Овде се један од секретара реонског комитета жалио, да код њега има много комсомолаца који не иду на војна занимања. Ја то не разумем. За такве ствари могао би се увести на кривичну одговорност сам секретар. (Смех). Војна обука је државна обавеза, а не добровољно занимање. Ко се усуђује да је не испуњава? Кад бих ја био секретар реонског комитета Комсомола, ја вас уверавам, да би сви комсомолци код мене похађали војна занимања.

Претседник сеоског савјета или претседник колхоза морају понекад да приморавају колхознике да уреде рђаве путеве. Док раде на оправци путева, људи грде претседнике, а кад пут поправе и сами почну по њему да се возе, онда их све време хвале: „Видиш, како је добро што смо пут поправили и добро је што су нас на то натерали.” (Смех). И у Комсомолу треба приморати да се ради оно што је потребно. А шта мислите? Како би изгледала војна обука, кад на занимање не би дошао данас један, а сутра други, кад би овај или онај комсомолац премишљао да ли да иде или да не иде на војно занимање, шта би изашло од тога? Не, према државним обавезама не сме се тако односити. Војна обука је државна обавеза, и овде не може бити ни речи о томе да ли неко хоће или неће да је извршује.

Друго је питање како ће Комсомол бити први у војној обуци омладине. За то је потребно више. Потребно је, да сами комсомолци добро изуче војну вештину и буду пример некомсомолцима, потребно је да омладина предњачи људима старијег доба који пролазе војну обуку. Наравно, то је теже. Али ја сматрам, да је то сасвим могуће. Јер код вас комсомолаца постоји комсомолска дисциплина — треба је само искористити како ваља.

Врло је важно да се ви и физички припремите за рат. Омладина је код нас живела добро, ми смо је чак помало и мазили. И није ми то ни мало жао. Али сада је дошло време, кад се од људи не тражи само морална, већ и физичка издржљивост. Мислим да Комсомол треба да приучава људе на физичку издржљивост. Кујбишевска природа нам пружа могућности. При оваковом времену као што је данас, можете добро да се

челичите. На пример: направите један марш од суботе до недеље увече, и понесете са собом за то време само неколико комадића сувога хлеба, или чак само један комадић. То ће бити челичење.

Ми морамо да победимо и победићемо. Али победа неће пасти с неба. Победу треба извојевати борбом, и још каквом борбом. Челичите се сада, док још нисте на фронту. Можда вам то сада и неће бити сасвим пријатно, али зато кад дођете на фронт, рећи ћете за то хвала.

Разуме се, много шта се још може рећи о војној припреми. Хтео сам само да вам укажем правац у коме треба обука да се врши. Војну обуку ви морате да савладате, на то вас обавезује ваша припадност Комсомолу. Иначе се не можете називати комсомолцима. Већина бораца су код нас непартијци. А какве дивне примере хероизма показују они у одбрани наше земље!

А сада неколико речи о производњи. Као што и сами знате не може се ратовати без производње. У кујбишевској области има много важних фабрика, о томе не треба ни да вам говорим. И у производњи комсомолци морају бити на првом месту. Ви треба свом снагом да прионете на посао, да направите све своје способности.

Са задовољством сам слушао говор једнога друга из занатске школе. Допало ми се, што се дотикао и негативних страна рада занатске школе, није се хваљено, већ је износио и недостатке да би их исправили.

И тако другови комсомолци, који радите у производњи, свој занат ви морате одлично да изучите и за најкраће време треба да постигнете добре резултате рада.

Од вас се тражи да производност рада развијете до крајњих граница, не заборављајући ни за тренутак да свака нова граната појачава снагу наших бораца, наших комсомолаца на фронту. Зато не жалите труда, повећајте што више производњу ратног материјала, и то најбољег квалитета.

Другови, сви смо ми патриоти. Али међу нама има ако се тако могу изразити, и посматрача. Данас се човек не може ограничавати само на пасивна преживљавања. Има таквих који слушају извештај информационог бироа и уздишу: „Ах, повукли су се, град напустили!” Чули извештај, појадиковали, а ни прстом нису макнули да помогну фронту. Такав патриотизам не вреди ни једне паре. Боље је не јадиковати, већ учинити све што се може за фронт, за уништење фашизма.

Ето, то су задаци који се сада пред комсомол постављају. Ви морате да учините све што је у вашој моћи, и више од тога, да се извојује победа над непријатељем.

То ће се поклапати са речима друга Стаљина: „Треба разбити војничку снагу немачких освајача, треба истребити све немачке окупаторе до последњег, који су насрнули на нашу земљу да је поробе.” Позивам кујбишевску градску комсомолску организацију да изврши овај задатак. (Бурни плесак).

„Комсомолска правда“, 21 новембра 1941 г.

ГОВОР НА САВЕТОВАЊУ СЕКРЕТАРА СЕОСКИХ КОМСОМОЛСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА МОСКОВСКЕ ОБЛАСТИ

26. фебруара 1942 г.

Другови, ваше саветовање има одређен циљ: посаветовати се, како да се што боље припремите за пролетне пољске радове, како да се што боље обави пролетња сетва. С тим у вези пред комсомолцима стоје врло озбиљни задаци. Комсомолци су у селу велика сила. Ако се та сила добро организује, ако комсомолска организација успе да за собом поведе не само омладину, већ и одрасле колхознике, онда ће имати знатног успеха у обављању пролетње сетве.

Наравно, припремама и обављањем пролетње сетве неће се бавити само комсомолци. На томе ће радити и партијске и совјетске организације. Али, придавајући врло велики значај успешном обављању сетве, ми желимо да се зато мобилише сва јавност, укључујући ту и Комсомол.

А шта се у ово ратно време тражи од пролетњих сетвених радова?

Прво и главно — проширити усевне површине. Треба се борити за то да се што више земље засеје.

Московска област нема много слободне необрађене земље, и кад говорим о максималном засејавању у околини Москве, онда то значи да треба испунити план пролетње сетве и сетву обавити за најкраће време; осим тога, треба искористити свако слободно парче земље, ма где се оно налазило, у сељачком или колхозном врту, или земљиште које припада железничкој станици. Све мора бити искоришћено да би се што више засејало преко плана. Ту комсомолци треба да покажу велику иницијативу, да узму у обзир сву слободну земљу и са управом колхоза још унапред да размисле, како би је економично искористили. Кад се говори о Московској области, у обзир долази проширивање површине за садњу кромпира. За Московску област кромпир је главна култура. Кромпир и треба засадити свуда где је то могуће. Отворено ћу вам рећи, другови комсомолци: што више кромпира, и што више кромпира. Разуме се, треба проширити површине и других повртарских култура.

Схватите, другови, сву важност овогодишњих пролетњих пољских радова.

Треба се борити за то да, у опромном процесу пролетњих пољских радова, у коме учествују милиони људи, нарочито жена, комсомолци покажу све своје младићско прегнуће, да у рад уложе сву своју младу енергију.

Одлучно и смело савлађујте непокретност, на коју се може наићи на селу, енергично, комсомолски, покрените све полуге да би се успешно обавила пролетња сетва.

Комсомолске организације у колхозима морају да помогну управи колхоза, претседнику, да на пролетње пољске радове привуку све колхознике, да искористе

ову теглећу марву, сав пољопривредни инвентар. Врло је важно, да још сада све буде спремљено за пролетњу сетву: „Инвентар поправљен, семе спремљено, све оруђе исправно, а људи да знају где ће радити, а главно је, другови, још од првог дана борите се да се све максимално искористи, да би се успешно обавила пролетња сетва, да би се за време сетве високо дигла производност рада.

(Сада је рат. Нећу попрешити, ако кажем да у селу сви желе да ми победимо Немце.

Али сама жеља не значи ништа, то је исто што и ништа не радити. Ако желимо да победимо Немце, онда то треба да покажемо делом, а не речима. И кад се говори о московској области, онда треба отворено рећи: ако хоћеш да учествујеш у победи над немачким освајачима, онда мораш да засадиш што више кромпира.

Наравно, сељанка вам може рећи: „Како ћу ја кромпиром тући окупаторе?“ Таква мишљења су могућа и ви, комсомолци, треба да објасните колхозницима, да огромну Црвену армију која се бори против немачких окупатора и која успешно иде на запад, — ту огромну армију треба добро хранити, снабдевати је свим што јој је потребно. Ви сами схватате да човек у војсци мора да подноси многе недаће и оскудицу. По највећем мразу војник мора да седи у рову и дан и ноћ. А да би имао снаге и енергије, да би код њега увек било жеље да се бори, да би био ведрог духа, — војник треба добро и обилно да се храни. Рецимо, ви два три дана не једете ништа, а затим се објави такмичење у трчању или вас позову да одиграте футбол, свако ће од вас казати: „Ја не могу да трчим“, или „Слаб сам ја футболист“. Дакле, бор-

не треба добро, укусно и обилно хранити. Нашој војсци ми морамо да дајемо све што јој је и колико јој је потребно. Војсци и становништву морамо дати што више меса. Кромпир је добра храна за свиње, а што више свиња узгојимо, више ће меса добити и војска и становништво.

Пролетња сетва ове године, у ово ратно време, мора се обавити примерно и за најкраће време. Добро обављеном сетвом ми морамо да створимо темељ за обилну жетву.

Према томе, другови комсомолци, ви се морате борити да се сетва добро обави, у првом реду да се план испуни и максимално искористи сваки комад слободне земље. Ето, то је ваш задатак. А ја бих додао: тај задатак мора да постане закон за сваког совјетског грађанина. То је први ваш задатак, другови. Други — то је добити што бољу жетву, узети од земље све што она може да да. А обилна жетва се обезбеђује добрим квалитетом пролетњих пољских радова. И ви, другови комсомолци, морате да учините све што је у вашој моћи да се пролетња сетва обави што боље и тиме створи темељ богате жетве. Ја нећу овде да говорим шта и како треба радити. Ви сте колхозници, ви то знате боље од мене.

Дакле, ви имате два главна задатка: први — што више засејати, други — богату жетву сакупити. У томе ће се, другови, изразити ваша служба домовини, ваша помоћ фронту, ваше најефикасније учешће у борби против фашизма.

Овде су другови говорили о томе, да комсомолци много раде на припремама за пролетњу сетву, да се они труде да добро припреме колхозе за пролетње радове. То је врло добро. Све то васлажује похвалу, али

ја мислим да неки комсомолци покушавају да вамене председнике колхоза.

Ви кажете: недостајало нам је то и то, ишли смо на пут, добављали, размењивали. А шта ради председник? Седи и преје се на пећи. Председник треба мало више да ради. Ваша је дужност да помажете, потстичете, гурате, да не остављате људе на миру, да пецкате као пчеле, јер кад пчеле човека пецкају, он се брже окреће.

А шта тиме постижете? Ви ћете све сами радити, а председник колхоза нек се излежава: па нека други то за мене ураде.

Запамтите другови комсомолци: постоје два начина руководства или учешћа у организацији, агитацији и пропаганди.

Један начин је да све сам радиш. Има и таквих комсомолаца који све сами раде: он је књижевничар, саставља састанке, држи реферате, врбује нове чланове у колхоз и прикупља чланарину. Једном речи, један човек ради све, ради од јутра до мрака, а други комсомолци, који живе ту са њим, немају никакве дужности. Има таквих случајева код нас, иако ми се чини да се ствар мало побољшава, а ја сматрам, другови, да се снага организатора не састоји у томе да он сам ради, већ да натера и друге да раде, да их повуче за собом. Претпоставимо да сам ја комсомолац (Наравно то није могуће) (Смех) и да сам дошао у колхоз, ја ни у ком случају не би све сам радио, већ би се трудио да сав посао обавим заједнички са осталим људима, трудио би се да свако добије задатак, да свако има неку дужност, једном речи, трудио би се да сви раде. Шта више, ако би приметно да се којим комсомолац налази само на списку Комсомола и никакву дужност нема

ја бих му што чешће давао посла. Хајде, молим те, у ради то или ово. И чешће би проверавао шта он ради и како ради.

Само на тај начин ми можемо имати успеха. Јер, другови, кад много људи ради, кад сваки човек има свој посао, кад је општекомсомолски рад распоређен на све комсомолце, онда разуме се и цела ствар иде боље. А десет људи ипак уради више и боље него један човек.

Организационо повезати омладину није могуће само на идеолошкој основи. У Комсомол се не иде увек из идеолошког уверења. Разуме се, омладина углавном иде у Комсомол из идеолошких побуда, јер схвата да је Комсомол први и најближи помоћник Партије, али има младих људи који ступају у Комсомол, а идеолошки су још слабо припремљени, њима још није јасно садржина рада Комсомола. И да би и ти нови чланови Комсомола постали идејни, убеђени људи, треба са њима много радити. Човек треба да се навикне на Комсомол, комсомолска организација треба да постане део његовог живота, његовог начина живота. А да би то постигао, мора увек нешто да ради. На практичном раду човек се васпитава, развија, чврсне као организатор, идеолошки се изграђује. Зато је потребно, да се сваки комсомолац бави практичним радом, да стално ради и да одговара за свој рад пред комсомолском организацијом. Само сложним радом колектива ми ћемо васпитати добре организаторе, добре раднике.

Зашто се код нас у колхозима често дешава: дан је био добар претседник колхоза, колхоз је цветао; претседник отишао, на његово место дошао неки млакоња и за годину дана не можеш да познаш колхоз, постао је сасвим рђав. А то је само због тога, због

нису сви колхозници увучени у практичан рад.

Ето, зашто ви, комсомолци, ако хоћете да постанете прави организатори у колхозу треба не само да помажете у свима радовима, — већ да будете и добри организатори; ви морате да пратите рад бригадира, претседника колхоза, сваког колхозника, да им помажете, да потстичете стахановце колхозне производње, а немарљиве колхознике да погуркујете. Комсомолци у колхозу треба да врше друштвени утицај, а не да буду администратори.

Ви схватате разлику између административног утицаја и друштвеног утицаја на људе. Рецимо, ви сте сазвали јавну комсомолску скупштину и на њој сте, на пример, оштро критиковали оне људе који се баве шпекулацијом. То би имало друштвени значај: укоренили би таквог човека што искоришћава ратне прилике и на пијаци продаје кромпир по трострукој цени, потрудили би се да на њега утичете друштвеним путем. Наравно, за шпекуланте постоји и други начин утицаја, — административни, али ја овде говорим о друштвеном начину утицаја, јер он има велики значај ва васпитање човека.

У колхозима сада, у главном, раде жене. Ваш је задатак, другови комсомолци, да све жене привучете на активан рад у производњи, да у њима изазовете висока патриотска осећања, да их поведете за собом. Ако ви у томе успете, онда ће рад комсомолске организације и њен утицај на масе бити врло ефикасан.

Ми смо се договорили да ћемо ове године пролетњу сетву обавити одлично, да ћемо поставити темељ за обилну жетву. Али ако желите да озбиљно решите тај задатак, морате на рад привући што више жена, морате колхозницама да објасните да од успеха про-

летње сетве зависи снабдевање наше Црвене армије и народа намирницама. Ја сам уверен да све наше жене желе да даду што више и што боље хране и нашој Црвеној армији и нашој позадини. Ви, комсомолци, треба ствар тако да организујете, да за време пролетње сетве све колхознице раде на пољима. Рад комсомолаца не оцењује само по ономе што они сами раде, већ и по томе да ли су за собом повели омладину, све колхознице, а нарочито жене. Треба имати на уму да су жене снага у колхозима, иако ми све жене привучемо на рад у пољу, ако их надахнемо високим осећањем патриотизма — оне ће учинити врло много.

Мислим, да ће комсомолци наићи на подршку код свих колхозника и колхозница, ако се буду свом младачком страшћу борили против бадаваџија. Беспосличење не можемо да трпимо, нарочито не данас у време рата, када се воде огорчени бојеви, када на бојиштима свакодневно умире стотине људи за нашу земљу, за нашу совјетску државу. Мислим, да ћемо имати симпатије и подршку целог народа, ако будемо строго кажњавали беспосличаре и готоване.

У ово сурово ратно време, када се на бојишту решава судбина наше отаџбине, ниједан поштен човек не може да стоји по страни од борбе. Замислите таквог човека који се весело шетка, ништа не ради и ништа неће да ради. Такав човек је наш непријатељ. Таквог човека комсомолци треба да прибију за срамни стуб, да га раскринкају пред целим народом. А ако је непоправив, треба га строго казнити. Ето, какав став треба да заузме други комсомолци!

Велики и одговоран је рад комсомолаца. Али, другови, ако наша јуначка Црвена армија савлађује тако моћног противника, противника коме нема равна у

свету, а наши војници га гоне на запад и чисте совјетску земљу од фашистичких гадова, ја мислим да ћете се и ви потрудити да достигнете ниво наших бораца — црвеноармејаца, командира, команданата и политичких радника. Не смете се бојати ни одговорности ни тешкоћа, ви морате извршити задатке који су вам постављени.

Кад кажем да морамо да извршимо те огромне задатке, то значи, да морамо добро и на време да засејемо наша поља. Наравно, сетва се може протегнути до августа, али од такве сетве не можемо добити никакву жетву. Треба максимално искористити пролетње време и сетву завршити у року, који утврђују агрономска правила.

Добра сетва ће осигурати добру жетву. Ако у томе успете, наша земља ће имати хлеба, кромпира, поврћа, имаће све што јој је потребно да се обезбеди исхрана народа. Кад велим ви, ја ту не мислим само на вас комсомолце, ја имам у виду да ћете ви постати организатори, да ћете за собом повести мајке, сестре, браћу, очеве, да ћете својим примером, својим добрим радом на пољу повући за собом све остале колхознике.

А када све то буде извршено и када се у касној јесени поново састанемо ради саветовања, моћи ћемо овде рећи: Ми, комсомолци, одржали смо своју реч, испунили смо своју дужност пред домовином. (Бурни дутотрајни плесак. Сви устају).

„Комсомолска правда“ од 3 марта 1942 г.

О НЕКИМ ПИТАЊИМА АГИТАЦИЈЕ И ПРОПАГАНДЕ

Говор на саветовању са секретарима
обласних комитета Комсомола.

24. септембра 1942 г.

Другови! Ја се нећу дотицати организационих питања у раду Комсомола, — то је ваша ствар, сами решите какав вам облик рада највише одговара, — да нас ћу се дотаћи само питања о облицима агитације и пропаганде.

На Комсомол ја сада гледам нешто друкчије него пре. Пре рата ја сам на комсомолце гледао као на младеж, која воли да се прошета, провесели, а не марш баш много да лупа главу дубокоумним питањима, као на омладину која треба да расте и физички да се јача, да би омладинци у своје време постали зрели људи и старост што даље одгодили.

Али је настао рат. Јасно је, да сада Комсомол и не само комсомолци, него и сви људи куд и камо брже стичу животну искуство. И стога, ако упоредимо наш Комсомол са Комсомолом других земаља, видећемо да је наш комсомол много зрелији и та зрелост подиже и његов узраст. У самој ствари сада се већ 17-годишњи дечаци морају да спремају за војску. Велим, спре-

мати се. Друго је питање кад ће их позвати, али они већ мисле о ступању у Црвену армију.

А прилике око њих? Агитација мора да се прилагођава тим приликама. Комсомол је сада моћна друштвена организација у нашој земљи, нарочито у селу. Јасно је, да Комсомол сада узима много веће учешће у друштвеном, економском и културном животу наше земље, и што је главно он масовно учествује у рату, па сасвим разумљиво и у агитацији и у пропаганди. И све то он мора да ради не само међу омладином, већ и у читавом становништву. Дакле, видите, да је политички значај Комсомола сада много већи него пре рата. И због тога Комсомол мора да врши велики рад на агитацији и пропаганди, и боље да савлађује њене облике.

Сваки историјски моменат захтева своје нарочите форме агитације и пропаганде. Разуме се да форме агитације данас не могу бити онакве, какве су биле, рецимо, пре годину дана. И то је разумљиво. Ако би сада дошли у масе са онаквим формама агитације и пропаганде као раније, њихов утицај био би слаб, на становништво оне би учиниле онакав утисак, какав су имале пре рата. На пример, кад би дошли на који колхозни збор у какво веће село и тамо одржали говор пулн веселих анегдота, китњаст говор, тај говор би, можда, пре две године био примљен са задовољством, људи би се насмејали, плескали, народ би остао задовољан. А да ли се данас може иступати са таквим говором? Наравно, да не. Народ сада преживљава велике недаће; има много људи који су изгубили своје најближе; становништво је оптерећено великим и тешким радом, а задовољавање његових потреба јако је ограничено. Живот је постао суров. Људи су постади

сабранији, замишљенији. Према томе, агитација и пропаганда морају да одговарају новој ситуацији и расположењу људи.

А какве морају бити форме агитације и пропаганде, и где треба руководиоци Комсомола да их траже? Где да их траже, на каквим примерима да се уче?

Могамо признати да наша штампа, није још богата новим формама агитације и пропаганде; она тек почиње да их све више и више испољава. А где се може боље учити него од штампе, у којој раде најквалификованији људи? Наравно, најбољи материјал за агитацију су сада дописи са фронта. То је и природно: сада нема живота ван рата. Сва преживљавања становништва су у већој или мањој мери везана са нашим успесима или нашим недаћама. С тим у вези и ви, руководиоци пропаганде међу омладином морате своје главно надахнуће у агитацији и пропаганди црпсти из тих врела.

Да ли постоји таква могућност, постоје ли примери који би се могли искористити у агитационом раду?

Мислим да их има, иако не много, али у штампи се сваког дана све више појављују зрели чланци, из којих се може црпсти материјал, који се до извесне мере могу подражавати, из којих се може учити. Разуме се, кад велити — подражавати, то не значи механички подражавати: такав начин је мало утицајан, подражавати треба са извесном прерадом, према месним условима, према категорији становништва, према карактеру слушалаца пред које треба да иступаш.

Мислим да су, на пример, чланци Тихонова и Симонјева добри ратни дописи; у војничким издањима има материјала за агитаторе. Сви ви желите доћи у Москву и добити овде помоћ и упутства, како да агит-

тујете. Али ту је тешко давати упутства како се могу давати, показивати готове форме, агитације. Сваки човек је ствара по своме. Сmatрам да је штампа главни извор, где се човек може учити агитацији и пропаганди. Ја не говорим о службеним чланцима, којима се одређује садржина и општа политичка линија пропаганде, скицира круг оних питања која пред нама стоје, — ја вам указујем само на оне нове форме које се у нашој штампи појављују.

Не знам да ли сте читали последњи чланак Симонова — „Дани и ноћи”. Морам вам рећи да је тај чланак добро написан. Уопште његови чланци дају стварну слику бојева. У последњем чланку пазило се и на пропорцију и на распоред прадива. Чланак је написан без фразирања. По спољашњем изгледу рекао би да је то каква сува хроника, а по садржини — то је уметнички рад, слика која се дуго не заборавља.

Треба рећи право — Симонов је први писао о борби стаљинградских радника, нарочито радника фабрике трактора, а то има велики друштвено-политички значај. Навешћу вам једно место:

„У граду сада напросто нема становника — у њему су остали само браниоци. И ма шта се десило, ма колико машина одвезли из фабрика, фабрика остаје увек фабрика, и стари радници који су фабрици дали најбољи део свога живота, чувају је до краја, до последње људске могућности, чувају фабрику на којима су прозори поразбијани и у којој још мирише на дим од тек погашених пожара.

— Ми овде нисмо све записивали, — показује на таблу директор. Он почиње да прича како су пре неколико дана немачки тенкови пробили на једном месту нашу одбрану и пошли према фабрици. Радници

су то сазнали. Требало је нечим, још до ноћи, помоћи борцима и затворити продор. Директор је позвао начелника одељења за поправке. Наредио му да што брже заврши справку тих неколико тенкова, чија је оправка била већ при крају. Људи који су знали својим рукама да поправе тенкове, знали су у том опасном тренутку у њих и да седну и да постану тенкисти.

Одмах ту, у самом фабричком дворишту формирано је од радника и контролора — неколико тенковских посада. Они су сели у тенкове и појуривши кроз пусто двориште, право кроз фабричку капију, пошли у бој. Они су били први, који су код каменог моста на малој речици препречили пут Немцима. Између њих и Немаца налазила се велика јаруга, коју су тенкови могли да пређу само преко моста. И баш на том месту фабрички тенкисти су дочекали немачку тенковску колону. Започео је жесток артиљериски двобој. А за то време немачки војници наоружани аутоматским оружјем почели су да се пребацују преко јаруге. Тада је против немачке пешадије фабрика оставила своју фабричку пешадију — одмах иза тенкова појавила су се из жбуна два одреда радника. Једним је командовао старешина милиције Костјученко и декан катедре механичког института Пашћенко, а другим мајстор инструменталног одељења Попов и стари ливац челика Кривулин. На стрмим падинама јаруге приметно се бој, који је често прелазио у борбу прса у прса. У томе окршају погинули су стари радници фабрике: Кондратјев, Иванов, Волођин, Симонов, Момотов, Фомин и други, чија се имена сада помињу у фабрици.

Тога дана се периферија фабричког насеља потпуно преобразила. На улицама, које су водиле ка јарузи, по-

јавиле су се барикаде. За то је било употребљено све: стари котлови, бронзане плоче, трупови размонтираних тенкова. Као за време грађанског рата, жене су доносиле мужевима муницију, девојке су право из фабрике ишле у прве редове фронта, превијале рањенике и отпремале их у позадину. Многи су погинули тог дана, али су и по ту цену радници и борци задржали Немце до ноћи, док на место продора нису стигле нове јединице.”

А зар није добра ова истинска слика борбе за Стаљинград?

„Пусте су фабричке дворане. Ветар фијуче кроз разбијена окна. И када у близини експлодира мина, на асфалт са свих страна падају комади стакла. Али се фабрика бори исто тако као и читав град. И ако се где може навићи на бомбе, мине, куршуме, на опасност уопште, — овде су се на њу навикли. Навикли се као нигдје.”

У истом чланку друг Симонов је изнео преживљавања људи. Ево једне епизоде са младом болничарком из Дњепропетровска, која је пратила транспорт рањеника преко Волге:

„Поред мене у скели седела је 20-годишња болничарка — украјинска девојка, која је имала необично име Викторија. Већ четврти или пети пут она прелази тамо, у Стаљинград.

Скела се већ приближавала стаљинградској обали.

— А ипак, сваки пут ме је помало страх — рекла је наједном Викторија. Ето, двапут сам била рањена, једном врло тешко, а ипак никад нисам веровала да ћу умрети, јер ја уопште још нисам ни живела, ја живот још ни видела нисам. А сад наједанпут да умрем?

Тогa тренутка она је имала велике сетне очи. Ја сам схватио, како је то истина: страшно је у двадесетој години бити већ два пута рањен, 15 месеци већ бити у борби и пети пут ићи тамо, у Стаљинград. А још тако много је пред њом: сав живот, сва љубав, можда чак и први пољубац, — ко зна! А одједном, ноћ, паклена грмљавина топова, град у пламену и двадесетогодишња девојка по пети пут већ иде тамо. А ићи треба, иако те хвата страх. И кроз 15 минута она ће пролазити поред кућа у пламену и негде у некој улици на периферији, усред рушевина, док око ње зује парчади граната, она ће сакупљати рањенике и возиће их натраг, а ако их превезе, поново ће се вратити овамо, шести пут.”

Писац је могао да нам прикаже храбру девојку, која не зна ни за страх, ни за сумње, као што се то код нас обично ради, али нам је изнео људска осећања, људска преживљавања. Ова слика — је изврстан материјал за агитаторе и пропагандисте.

Вредно је истаћи, како је у томе чланку постављено питање славе и јунаштва. Ја то узимам ради поређења са оним, како томе питању прилазе други дописници.

Симонов пише: „Да, овде је (у Стаљинграду) тешко живети, и још више, овде је немогуће живети не борећи. Али, живети борећи се, живети убијати Немце, — тако се овде може живети, тако овде треба живети, и тако ћемо живети, бранећи овај град усред ватре, дима и крви. И ако нам смрт кружи над главом, и слава је поред нас: она нам је постала сестра усред разрушених домова и плача осиротеле деце.”

Агитатори и пропагандисти морају да изналазе животностворна зрна руске речи и мисли и да их предају народу.

Интересантан је и поучан опис борца наше армије који се на улицама бори за Стаљинград. Петар Болото, један од четворице, који нису пропустили колону од 30 тенкова и који су противтенковским пушкама разбили 15 тенкова... „сећајући се борбе, када су разбили 15 тенкова, на једном се насмеје и почиње да прича.

— Кад је на мене пошао први тенк, ја сам већ мислио — бога ми, дошао је крај света. А затим је тенк дошао ближе и плануо, и крај је дошао њему, а не мени. А уосталом, знате ли да сам ја за време те борбе пет цигарета савио и до краја их попушио. Но, можда, не баш до краја — нећу да лажем — али сам ипак пет цигарета савио. У борби је тако: пушку одложиш и запалиш, кад има времена. У борби се може пушити, само не смеш промашити. А промашиш ли, нећеш више пушити — тако ти је то...

Петар Болото се смеши широким, мирним осмехом човека, увереног у исправност погледа на овој војнички живот — на живот, у коме понекад можеш и да одахнеш и цигарету да попушиш, али у коме не смеш ништа да промашиш.

Има ли овде материјала за агитаторе и пропагандисте? Ја мислим да је то богат материјал. Треба га само прочитати, размислити о њему и вешто га изнети пред слушаоце. Разуме се, дописници не успевају увек да дају добре чланке, нажалост, преовлађују дописи као „На юбали Терека“. У нашим новинама често налазимо и на овакове чланке: „Пред вече, кад је битка почела да се стишава, кад су стотине немачких лешева остале у долини, када су догоревали немачки тенкови, а у позадину се одвлачили немачки пољски топови, сви смо дознали... да је наредник Рахаљски, вешто маскирајући свој митраљез, отворио смртоносну ватру на на-

ступајуће немачке колоне и покосио 50 Немаца. Част и слава нареднику Рахаљоком!

Сви су дознали да је наредник Тупотченко, презирући смрт, отео од фашиста четири рањена борца и изнео их са бојишта. Част и слава нареднику Тупотченко!

Сви су дознали, да је црвеноармејац Жиенко, у борби прса у прса убио 6 Немаца. Част и слава црвеноармејцу Жиенку!"

Ето, то вам је сасвим друга форма излагања. Ја вам не би саветовао да се на њу угледате. Као распојасан богаташ писац дели част и славу, као да су то вјасамски медањаци (Смех). То је непоштовање људи који су показали право херојство, то је непоштовање и читаоца. Писац управо и није показао људе. Као у службеном протоколу он је побројао: ти и ти учинили су то и то и додао још две речи: „част и слава”. Чему ти поклици: „част и слава”, „част и слава”? Славом се не треба играти. Црвеноармејац пуца из пушке, митраљеа, одбија налет Немаца, убија их, он то мора да чини као сваки борац кад је у борби.

Совјетски информациони биро — орган владе, истичући јуначка дела појединих бораца и командира, не дели част и славу, као што то чине неки наши дописници. Мени се чини, да ти људи не припадају потребни значај смислу речи руског језика. Они не схватају да се слава не даје, њу треба извојевати. Стаљинград, огромни град, који има историјске борбене традиције, већ два месеца води огорчену борбу и задржава непријатељске хорде, наноси им такве губитке, који су уствари стабилизирали остали фронт. Херојство је овде свакодневна појава. Такве чињенице треба износити без реторике и промких фраза, нашим борцима нису

потребне похвале репортера — најбоља похвала за њих је истинско описивање њихових дела.

У агитацији и пропаганди треба избегавати бучност. Сада није време, да се слушаоцима сервирају прамки говори, реторика и поучна дидактика. Сада то слабо делује. Када би сад дошли на раднички збор или на колхозну скупштину и почели држати високопарне говоре, поучавати, могли би вам рећи: „А шта ви нас учите?“ — Сада треба разумно и стрпљиво објашњавати људима то, шта се у животу дешава, говорити им истину о тешкоћама које људи преживљују.

Ако у својој агитацији и пропаганди будете иступати без повика, без реторике, придиковања и поучавања, а ја знам, наравно, да је то доста тешко, ваша ће агитација и пропаганда имати много делотворнији карактер.

Нарочито место у нашој агитационој литератури заузимају чланци Еренбурга. Ја сматрам, да се код њега може много научити, много извући за агитацију.

Како се треба односити према чланцима Еренбурга? Еренбург се бори с Немцима прса у прса, он удара и лево и десно. То су огорчени напади и он бије Немце оним што му у том тренутку до руку допадне: пуца из пушке, кад нестане метака, — удара кундаком, удара по глави, удара где стигне. У томе је главна ратна заслуга писца.

Може ли из његових чланака пропагандист и агитатор да извуче добар материјал? Свакако, може. Наравно, не треба узети један који му драго чланак, већ три — четири — пет чињеница, размислити о њима и искористити их према одређеним условима. Не треба само подражавати оно што јеказано, треба сваки материјал прерадити у својој глави.

Као што видите, у штампи се ипак нађе материјала. Има низ добрих чланака, нарочито у „Црвеној звезди” који се могу лепо искористити. Они су добро написани и могу да послуже као добар материјал агитаторима и пропагандистима, нарочито комсомолцима.

Ја бих вам саветовао да у агитацији и пропаганди избегавате употребу извештачених речи. А код нас понекад и то чине. На пример у штампи често наилазимо на израз: „сверхметкиј стрелок”.* Људи који добро знају руски језик, поставили су ми питање: „Реците, молим вас, какав је то стрелац, како он гађа, изнад мете или како? Наравно, у питању је било јеткости. Неко је употребио тај измишљени израз и он се почео шеткати по новинама. А та реч нема никакав одређени смисао. Ако би ми неком ловцу који тачно погађа дивљач казали, да је он „сверхметкиј стрелок”, он би се на то само насмејао. У самој ствари шта значи то „сверхметкиј”? Значи ли то, да тај човек испуњава нешто преко плана, више од 100%? Треба имати на уму, да се при томе губи мерило тачности. Тај израз је неправилан, како с гледишта руског језика, тако и по самом смислу речи. А уз то, он само наноси штету самој ствари. Зашто? Ево зашто. Претпоставимо, да тај „сверхметкиј стрелок” има 100% погодака, а више од тога се не може дати, онда ће човек који даје 80 или 90% погодака бити прецизан стрелац, са 70% добар, са 60% задовољавајући. Ето, до чега то доводи. А ове је то због тога, што људи не придају никакав значај смислу речи, а употреба речи као сверхметкиј показује само тежњу ка извештачености, а као резултат се добија бесмисленост. Агитатори и пропаганди-

* Надтачан стрелац.

сти морају да избегавају такве измишљене речи — оне ничему не служе.

У новинским белешкама често наилазимо и на хвалисање. Пре кратког времена прочитао сам у новинама опис једне епизоде из борбе, у коме се говорило, како је један командир чете, неки поручник, онагом једне чете, извршио офанзиву и заузео једно насељено место. Пошто је изнео све стадије борбе, дописник додаје, да је поручник заузео то насељено место суворовски. Може ли се у овом случају употребити тај израз? Може, свакако, али се израз суворовски мора употребљавати врло опрезно. Ако ми тај израз употребљавамо за сваку релативно малу акцију вода, чете, ми му тиме смањујемо значај. Излази, да акције Суворова — великог војсковође који се прославио у низу сјајно изведених ратних похода — дописник изједначаје са важном, али ипак по својој размери, ситном, борбеном акцијом.

Ми треба поручнике да подижемо до Суворова, а овде се одједном за једну успелу акцију, каже, да је „суворовски” изведена. Добија се, тобоже, израз тачан, оштар: Ах, суворовски, изгледа и кратко и добро, а слушаоци тешко да би били с њим задовољни. Речи треба да буду делотворне, изрази, оцене поступка људи скромни, да би људи којима их говорите, осетили, да те речи нису изговорене под утиском моментаног расположења, већ да је свака реч одмерена.

Обратићу вам пажњу још на један израз, који се доста често употребљава у дописима. Уколико на тај израз наилазимо скоро свакодневно, он се може употребити у памети, а тај израз није сасвим правилан и понекога доводи у забуну. Дописници саопштавају: та и та јединица није одступила ни за корак. Једанпут то

рекли, други пут рекли и ствар прошла. А у исто време људи читају извештаје са фронта, у којима се каже да је јединица остала на својим положајима, и мисле: па овде се не каже да нису одступили ни за корак, а можда су ипак одступили? (Смех). Ето, другови, када говориш или пишеш, нарочито када пишеш, не смеш мислити само на то, како сам схваташ овај или онај догађај, већ и на то, како ће други то схватити. А позив „ни корака натраг” има велики значај, јер је управо први корак одступања опасан, а за њим неумољиво долази даље одступање.

Према речима се не треба односити немарно. Немарност у изразима само омета утицај агитатора и пропагандиста.

Све сам ово говорио о ратној пропаганди. А како ствар стоји са нашом апитацијом и пропагандом у позадини?

У истом броју „Црвене звезде”, у коме се налазио и чланак Симонова о коме сам већ говорио, објављен је чланак К. Финз: „Жене града Иванова”. Морам признати, да смо сви ми сада обузети мислима и преживљавањима повезаним са ратом, па и не читамо увек чланке у којима се говори о животу и раду у позадини. А овај чланак је добар. Наравно, као и цео наш живот, он повезује позадину са фронтом. Писац прича, како се у парку сусрео са женом тридесетих година, која му је испричала каква је несрећа задесила, — како је она ту несрећу примила и како је подноси.

— „Јуче сам добила вест. Муж ми је поинуо на фронту. Писмо је дошло пред вече. Тек сам се вратила са посла...

Дванаест година је живела са мужем као једна душа. Деце нису имали.

— Он ми је био и муж и као син. Ја сам га некако нарочито волела. Кад би ви знали, какав је он...

Она није могла да изговори реч „био”. И тако избегавајући ту реч, бојећи се ње, а бојећи се у исто време да о мужу говори као о живом, збуњено, искиданим реченицама, сличним јауцима, али без и једне сузе, она је испричала, како се онесвестила кад је писмо добила, а кад се ојесвестила, побегла је из куће. Куда? Она то није знала. Ишла је мрачним улицама Ивановога, улицама града у коме се родила, где је познавала сваки камен, сваку кућу. Био је мрак, али је она нашла сва она места, где је раније са мужем долазила, сећала се онога шта јој је говорио ту, на углу Социјалистичке улице или ту на клупи у парку пред градским позориштем. И одједном јој се учинило, као да се ништа није ни десило, као да никаквог рата није било, да је Васја жив, да је са њом. А онда је опет обузела туга.

— А данас сам пошла на посао. Радим у фабрици. Бојала сам се да нећу моћи да идем, немам снаге. Борила сам се са собом: „Иди на посао, Марусја. Ради њега иди, ради Васје. Он ће то одобрити”. Радилa сам данас и осећала сам да се он, драги мој, налази ту поред мене. А другарице гледају на мене, ништа не показују, а иза мојих леђа тихо плачу. И ето, сад се враћам са посла. И замислите, бојим се да прођем поред оних места, куда сам са Васјом пролазила”.

Или излагање писца, како је била успостављена веза између посаде једне топовске батерије и ивановских комсомолки:

„Дусја Лебедева је са другим девојкама ишла на фронт, возила је поклоне борцима и командирима. Имала је прилике да буде код једне батерије.

— Врло су добри и млади дечаци тамо. Окретни. А како дивно раде! Кад сам тамо била, они су разбили једну немачку пољску кухињу и том приликом убили и 12 фрицева." Изволи Дусја — кажу ми — то је наш поклон у част вашег доласка. А што ме је изненадило, то је чистоћа. Топови су им чисти као сунце. Свуда око батерије влада примерна уредност.

И тада је Дусји пала на памет мисао, да се са артиљерцима треба тешње повезати, повезати са њима бригаду девојака, истинским срдчним пријатељством. Али је било стид да о томе говори с артиљерцима. Тек што се вратила у Иваново и пошто се посаветовала са својим другарицама, она се решила и написала писмо артиљерским борцима, у коме им је предложила да се такмиче: „Ви бијте фрицеве, а ми ћемо радити преко плана."

Зар ово није написано истинито, а то значи и добро, само га треба умети тако и искористити. За агитаторе је то право откриће.

Или, на пример, аутор описује, како је успостављено дописивање између тих девојака и артиљераца који пишу ни од куд добијали писма. Агитатор не сме да прође поред те чињенице, која је тако важна у ратним приликама.

„Један пут је девојкама написао писмо нови командир батерије друг Маљцев. Ево свршетка његовог писма: „Да, још једна молба (у поверењу). Имам бораца, доста добри су момци, који не добијају писма од куће, узрок и сами знате. Они пате због тога, нарочито кад пошта дође, а за њих нема писама. То је заиста тешко. Молим вас, Дусја, промислите о томе и пошаљите ми макар 3—4 адресе ваших девојака. То ће ми омогућити да својим борцима дам те адресе и

избавим борце из тешког ишчекивања. Молим вас, да то не сматрате за непристојност, већ примите као молбу у интересу опште ствари. А борци ће већ сами да даду правац тој преписци."

Дусја је послала адресе. Дописивање је започело. И сад кад пошта долази за „нашу батерију", писма не добијају само они који имају своје породице, већ и они, чије је домове и села разрушио проклети непријатељ.

У часовима одмора борци „наше батерије" говоре сада о девојкама из далеког Иванова и називају их „наше девојке".

Писац затим наводи још читав низ епизода из живота ивановских радница. Описује њихов живот и рад конкретно, реално, осећа се да је то комад стварног живота. Ништа нарочито није подвучено, ништа нагнетнуто. Тај чланак је веома користан за пропагандисте, а нарочито за агитаторе. Ви ме сматрате за искусног агитатора. Ја се не сматрам таквим (Смех), јер ја вам не могу да пружим толико, колико вам могу дати ови чланци.

Овакви чланци и све оно ново што се у нашој штампи појављује и што је по моме мишљењу драгоцене и ново, што израђује нове форме агитације које најделотворније упичу у данашњици, налазе се, пре свега, у нашој војничкој штампи. Јасно је, да је та штампа ближа преживљавањима која су везана са фронтом.

Ето, другови, то је све што сам хтео да вам кажем.

Како би формулисали резултате овог нашег разговора? Ја мислим овако: наша штампа пружа доста материјала, само га треба вешто искористити. Ми имамо способне писце. Ја сам се задржао само на чланци-

ма, који су објављени последњих дана. Нисам се задржавао на Корнејчуковој драми „Фронт”; она има велики значај, даје оријентацију у многим питањима, пружа материјал о коме вреди промислити. Време које преживљавамо врло је прубо. Као што сам већ кавао, људи су оптерећени тешким радом који гута ову нахову снагу. А животни услови, начин живота се погоршао. Наш народ има толико херојства, одважности, чврстине, да немамо никакве потребе да штогод вештачки стварамо, да штогод рекламирамо; довољно је узимати само материјал из живота народа, војске и с осећањем пуне свести говорити о тешкоћама које народ подноси и о потреби да се непријатељ победи по сваку цену. Ако будете пред народом иступали са таквим материјалом, ја јамчим да ће такав начин агитације бити најделотворнији и имаће највећи утицај. (Пљесак).

БОРБЕНИ ЗАДАЦИ КОМСОМОЛА У КОЛХОЗИМА

Говор на пријему ударника комсомолаца колхозника 8 новембра 1942 г.

Другови!

Рат, који наша држава води, врло је тежак и крвав. Немци су успели да на својој страни у рат увуку војске читавог низа држава: Италије, Румуније, Финске, Мађарске. Изузев Италије, све су то мале државе, али је чињеница, да ми морамо да ратујемо противу читавог низа европских држава.

Немци су нам освојили велику територију, заузели густо насељена места. Они су мислили да ће се наша војска распасти после њихових неколико тешких удараца. А десило се супротно — Црвена армија се сваки даном све упорније бори, све је јачи њен отпор непријатељу. У томе се изражава упорност наших људи, које је васпитала бољшевичка партија. Само једна држава навика смета неким од нас. Ја мислим на оне, који се не прекрсте док пром не загрми. Такви људи почињу да се боре како треба тек онда, кад виде да Немац већ хвата за гушу.

У иностранству нису очекивали, да ће наша земља да да такав отпор хитлеровцима. Неки су мислили да ми имамо мало снаге, да је наша индустрија држава,

војска слаба, они су мислили да ће Немци брзо рашчистити с нама. Сада се ти политичари диве херојском отпору који наш народ даје немачким освајачима.

У иностранству само још слепци не могу да виде, да код нас између владе и народа постоји потпуна једнодушност. Успркос томе што су Немци заузели велику територију, снаге које је наша земља развила, врло су велике. Ни сами Немци нису мислили да ће наићи на такав отпор, они су рачунали да ће с нама свршити за три четири недеље. Сада је јасно да су се они љуто преварили у рачуну.

Наша Црвена Армија се бори против Немаца као једнак с једнаким. И не само то. На страни Немаца се боре Румуни, Мађари, Талијани, Финци, док се Совјетски Савез бори сам. Технике имамо доста и она није гора, већ боља од немачке. Ми смо почели брже да маневришемо својим изворима. За време рата наши борци и командири су много научили. Наравно, на тако великом фронту нађе се и слабих командира, има и неспособних. Али, без сваке сумње, огромна већина је на висини свог положаја.

Наши губици, наравно, нису мали, али су немачки губици већи. Ја сам се код наше војске подробно и својски распитивао о томе. Сви они потврђују да Немци имају више губитака него ми. Истина, на заузетим територијама Немци су поробили много нашег грађанског становништва. Али, и то им неће помоћи.

Исход рата ће зависити од нашег даљег отпора. У многоме велика захвалност припада смелим браниоцима Стаљинграда. Они се добро боре и дају примере, како заправо треба бранити нашу земљу, наша насељена места.

И на другим фронтовима где Немци покушавају водити офанзиву, наилазе на јак отпор. Уколико наши ударци буду јачи, утолико ће пре немачки војници схватити како ће се завршити њихов разбојнички поход.

Сада неколико речи о стању наше индустрије.

Евакуацију наших предузећа из реона које су окупирани Немци добро смо извршили. Наравно, Немци нису то очекивали. Они су рачунали да ће наше фабрике одмах искористити за своје потребе.

Рад у евакуисаним предузећима већ је започео. Уопште наша индустрија је показала високи степен организованости и сналажења. Радници, мајстори, инжињери, сав технички и административни персонал добро су се показали у овом рату, они раде пожртвовано и свакодневно повећавају производњу.

Због тога је наша војска технички опремљена и снабдевена много боље, него кад смо ступили у рат. Тога скоро никад у руској историји није било. Рапије, на пример, Русија никада није тако ратовала да би војска имала довољно муниције.

Ви знате како велику улогу у рату има артиљерија. Рат показује да нашој артиљерији многи могу да позавиде. Квалитет наших топова је одличан. Ми их производимо толико, да не само што попуњавамо губитке и истрошене топове, већ и неку резерву имамо. Побољшава се ствар и са тенковима. Цео свет признаје да су наши тенкови најбољи.

Као што видите, наша индустрија извршује своје задатке. Потребно је само да уображености не буде, и да се наша предузећа труде још боље да раде. Још ни из далека нису све могућности код нас искоришћене.

Најтеже стоји ствар са нашом пољопривредом. Немци су привремено заузели Украјину и Кубан. А те

су покрајине највише давале жита за продају, за извоз жита у друге наше крајеве. Тиме је сада сва тежина борбе за жито пренета на источне области, на подручје иза Волге. Те области морају да производе колико је могуће више жита, да раде са крајњим напревањем људских сила и могућности. Мислим, ако би се овде радило како треба, ми би смо некако изашли на крај. Треба притиснути и на калиновску, јарославску, московску и горковску област да и оне повећају принос, да даду што више жита. Колхозни поредак пружа све могућности за то. Ма шта нас то коштало, ми морамо да повећамо производњу жита. То је врло важан отсек наше борбе за победу над Немцима.

Као и у индустрији тако и у пољопривреди скоро главна снага, а у сваком случају најактивнији део становништва јесу комсомолци и пионири. На њима сада лежи много већа одговорност него раније. У селу је сада врло мало младих људи, испод 40 година, остале су у главном жене са децом. Од Комсомола сад у многоме зависи успех производње. Због тога се сада на Комсомол друкчије гледа. Комсомолцима сада треба прилазити друкчије, од њих се мора више тражити. Комсомол је и у војсци њен најактивнији део. У самој ствари у многоме ћете баш ви морати да понесете сву тежину рата. Пред вама је читав живот. Кад разбијемо Немце, а ми ћемо их сигурно разбићи, ви ћете имати да обнављате што је разрушено, ви ћете да јачате и изграђујете нашу државу.

Овај рат је велика и груба школа за нашу омладину. Фашисти су терали и муштрали овоју омладину. То им је помогло да је издресирају, да јој усаде дисциплину, — наравно, механичку. Јасно, кад почну доби-

јати батине, та ће дисциплина показати и своју другу страну, али засада она још помаже Немцима.

Који задаци стоје данас пред вама, комсомолцима?

Прво, треба да схватите, да ви, комсомолци-колхозници, носите озбиљну одговорност за нашу пољопривреду. Комсомолска организација је данас најјача организација на селу. Комсомолци нису више весели дечаци који се по селу шетају и на хармоници свирају — на њима сада лежи велика одговорност и брига за живот села за време рата. Ви ћете морати још много и много да радите. Треба одговарати и за ток радова, и за квалитет радова. Ви сте сада одрасли људи. Раније схватање Комсомола треба сада изменити. Комсомол је најактивнији део становништва, он носи пуну одговорност за производњу. За слаб рад у колхозу одговараће у првом реду комсомолска организација, и морално пред читавим становништвом, и политички пред централним органима, пред партијом, пред државом. Она ће одговарати за то, што колхоз није испунио план. Све то треба схватити и из тога извести практичне закључке за себе.

Друго, ви морате што више знања да стекнете о пољопривреди — и практичног, и из књига, јер се без тога пољопривреда не може унапредити. Искусних људи у селу је мало, ови су отишли у војску. Са колхозом је сада најтешње, срцем везан, управо, Комсомол. Ви за другу врсту привреде не знате. За индивидуалну привреду ви знате или само по причању, или по успоменама. Стара индивидуална привреда је била заостала. Значи, хтели-нехтели, мораћете да стичете искуство у пољопривреди. Засада ви имате мало и знања и искуства, а без тога колхоз не може да напредује. Можда ви желите да постанете инжењери, техничари, лекари,

или да вршите административне и политичке дужности. Али сада се поставља питање спасавања државе, спасавања њене независности. На вама лежи одговорност за привреду. То значи, да ћете у првом реду радити тамо, где је то за домовину најпотребније. Ви морате што пре да постанете искусни људи, који знају свој посао, који познају колхозну производњу. Немз ли апронома — треба ви да их замените. У свакој колхозној организацији мора бити људи, који би дубље изучавали поједине гране привреде — ратарство, сточарство, који би тражили начина како да се повећа принос жита, поврћа, кромпира, лана. Пожељно је, да се што више женска омладина оспособљава.

Треће, ви ћете морати бити први организатори на селу. Наравно, ви и у томе имате мало искустава. Да би могао руководити људима, организатор треба штошта и да зна. Осамнаестогодишњој девојци је, наравно, тешко да управља. Али, нико нам неће дати готове руководиоце. Најправилније је — смело одређивати за руководеће послове оне, код којих се осећа да имају организаторског талента, да знају организаторски да захвате ствари.

Ми имамо младе партизанке. Њима је тешко, али оне показују упорност, организованост, велику војничку окретност и не боре се горе од мушкараца. А партизанска борба је много тежа ствар, него рад у колхозу. Па ипак међу партизанима имамо знатан број жена. Ја мислим, да ће се у пољопривреди такође наћи доста разборитих девојака, које се могу постављати на руководеће послове. Њих треба потражити и гурати напред.

Код нас се често дешава, да у руководству седи човек за кога се каже: ни риба, ни месо. Такав човек

нема ни прегнућа ни душе у раду. Једина му је предност, што је одрастао човек. Уместо таквих, — треба смелије истицати нове младе људе — нека комсомолац руководи пословима. Ето, то управо и значи, да ви морате постати организатори привреде.

Најзад, ваш четврти задатак је политички рад у масама. Тешкоће рата осећају се и на селу. Комсомол мора да иступа, да објашњава карактер тих тешкоћа, да би људи разумели да нисмо ми изазвали те тешкоће, већ да су нам оне наметнуте и да је зато потребно, да сваки колхозник напрегне све своје снаге. Ако не будемо упорно подносили све тешкоће, ако их не савладамо, ако не потучемо Немце, пашћемо у страшно ропство. Тада, не само што више никада нећемо видети своје мужеве, очеве, браћу, већ ће и сам живот бити проклетство.

Комсомол мора бити најактивнији, најустрајнији и циља најсвеснији део омладине, а тај циљ је — уништити непријатеља. Никакве жртве нас не могу зауставити. Треба све жртвовати и све учинити за победу.

Ви видите како велики задаци стоје сада пред вама. Према томе, Комсомол треба бројчано увећати. У Комсомол треба примати као што црвеноармејце примају на фронту. Црвеноармејца на фронту не питају да ли зна статут, не тражи се да зна историју. Ако добро бије Немце — он је најбољи кандидат за Комсомол и за партију. Има код нас таквих девојака које добро раде, али кад треба да говоре на збору, збуне се и ниједну реченицу не могу да кажу. Кад са сваком појединачно поразговараш, видиш да уопште није рђава, да је ваљан човек. Али је скромна и зато се збуњује. Ми сами у Комсомол треба да одабирамо људе који су проверени на послу.

Има, додуше, и таквих младих људи који раде добро, али гледају, на пример, при везивању снопова да присвоје туђу славу. Или на изглед добар човек, а гледа свакојаким махинацијама да се прогура напред. Такве људе ја не бих примао у Комсомол. Зашто примати у организацију људе, који се ради свога престижа служе нечасним стварима.

Неки иду у Комсомол ради каријере. Зато се у Комсомол не сме примати све одреда, али се не смеју ни вештачки правити сметње. Напротив, људи треба да знају да се у Комсомол може ићи, да су за њих врата широко отворена. А ви у селу познајете све људе. Већина породица код нас су добре породице. Из ових добрих треба појачати Комсомол. 6—8 комсомолаца на читаво село, мало је. Треба их имати бар 20. Треба олакшати ступање у Комсомол, код вас увек треба да буде омладине која тежи за тим да уђе у Комсомол.

Ето, другови, то је отприлике све, што сам хтео да вам кажем. Питања о којима сам овде говорио, нису за вас нова. И ипак, мораћете по њима да се управљате, о њима да размислите и приступите спровођењу у живот оних захтева ратног времена, о којима сам говорио. Запамтите, успех пољопривреде — то значи добити значајну битку у великом рату. А за успех наше пољопривреде одговарате ви, комсомолци и комсомолке.

Желим вам успеха у вашем раду. Ако се кадгод опет нађемо, желео бих да видим комсомолску организацију много јачу, да чујем да је комсомолска организација на селу постала још борбенија политичка организација, да је село још јаче осетило да је Комсомол велика сила.

„Комсомолска правда“ од 22 октобра 1942 г.

**ГОВОР НА СВЕЧАНОЈ СКУПШТИНИ
УЧЕНИКА И РУКОВОДИЛАЦА
ЗАНАТСКИХ, ЖЕЛЕЗНИЧАРСКИХ И
ФАБРИЧКИХ ШКОЛА ГРАДА МОСКВЕ
ОДРЖАНОЈ ПОВОДОМ ДВАДЕСЕТПЕТЕ ГОДИШ-
ЊИЦЕ ВЕЛИКЕ ОКТОБАРСКЕ СОЦИЈАЛИСТИЧКЕ
РЕВОЛУЦИЈЕ**

2 новембра 1942 г.

Другови!

Ваша скупштина је посвећена 25-ој годишњици совјетске власти. Прошло је 25 година од оснивања совјетског поретка у нашој земљи. По своме значају овај догађај је јединствен у животу човечанства, то је догађај коме нема ни блиског ни сличног у историји.

На дан 25-е годишњице Октобарске револуције ми празнујемо ослобођење радног народа наше земље од реакционарно-експлоататорског поретка. Треба јасно схватити смисао тога, јер ви о старом поретку знате само по причању, из књига, из разговора. А разговори могу бити различити. Ако наиђете на бившег богаташа или кулака, он ће вам хвалити стари поредак. Ако наиђете на бившег сеоског надничара, радника, средњег сељака, намештеника, они ће вам причати о тешком

животу радника, сељака, градске сиротиње у Русији пре револуције, у царској Русији.

Велика Октобарска револуција је из темеља изменила услове живота радног народа наше земље. Ми имамо сада совјетски поредак.

У борби за совјетски поредак погинуло је много добре омладине. И сада се омладина бори за совјетски поредак, и то не само непосредно на фронтовима, већ и у позадини, у фабрикама.

Ове године ми дочекујемо наш празник у условима огорченог рата против немачких фашиста. У мирно време ми смо га празновали два дана, радно време је било мање, а наша трпеза је била обилна. Сада га правнујемо у такво време, када се многи наши другови, совјетски младићи, налазе на територији непријатеља, када преживљавају тешка страдања, а један део тих младића је погинуо или гине од руке фашистичких изрода. Ето, у какво време празнујемо 25-у годишњицу совјетске власти.

Радне резерве, рецимо, занатске школе и школе ФЗО*, ми смо створили још пре рата. У чему је њихов значај? Њихов значај је у томе, што је наша индустрија увек имала могућности да редове радника попуњава квалификованим људима. Није лака ствар изградити квалификованог радника. За то је потребно 2—3 године, а да се изгради један високо квалификован радник и 3—4 године. Није обавезно да за све то време човек буде у учионици, у школи. Да би се човек научио да ради, он треба да добије основне навике у школи, а затим ће на практичном раду да попуњава своје знање.

Ви ћете радити као стручни радници у нашим фабрикама. И нехотице многи ће се од вас замислити: Дакле, мој је живот већ одређен? Сада занатска школа или школа ФЗО. Затим ћемо постати фабрички радници. Неки од вас, можда, сумњају, колебају се: А да ли је то добро? Можда би боље било да радим у канцеларији, тамо је, сигурно, чистије, лакше?

А да ли је боље?

Ја вам на то могу сигурно одговорити, јер сам 30 година био у фабрици, и ево, већ 20 година у канцеларији (веселост у дворани), и могу вам рећи и о једној и о другој. Где је боље? Свакако, у фабрици, у фабричким радионицама.

Наравно, у почетку изгледа страшно, кад из занатске радионице уђете у огромна фабричка одељења. Првих дана, први месец-два биће вам тешко. Али фабричка атмосфера, сам рад све више и више привлачи човека. Одрадите годину-две и фабрика ће вам постати блиска! И никакав рад у канцеларији не може се упоредити са радом у фабрици, по ономе унутарњем задовољству које она даје, јер ту видиш, непосредно видиш резултате овога рада.

Да би човек без бојазни ишао у фабрику, мора да зна свој занат. Кад сам ја учио занат, сваки од нас се трудио да ради боље него други. Ако је токар, сваки је хтео да буде добар токар, ако је бравар, — онда добар бравар. Фабрички рад — то је интересантан рад, он те заноси — сада је он још много интересантнији него раније, јер су услови други.

Раније се све радило рукама. То је имало велики значај, али макакo биле веште руке, ипак су боље машине. А машина је раније било мало. Сада су наше фабрике опремљене огромним бројем машина. То чини

рад у фабрикама још занимљивијим, али зато треба више знања и умешности.

Ако из школе изађеш са slabим познавањем свога посла, радници те неће уважавати. Ако не познајеш свој посао, нећеш моћи ни да вршиш нарочито одговоран рад. Одговоран рад добија само онај, ко добро ради. Дакле, ви морате добро да знате своју струку. Морате научити да читате нацрте. Многи од вас ће бити бригадири, постављачи машина, монтери, механичари. Сваки радник који цени себе, мора да научи да чита нацрте, а ви то морате још у школи да научите.

Обавезно је да познајете машине, а пожељно је да их познајете те овестрано. Фабрички рад је масовни рад, он изгледа некако једноставан, али он захтева сталну пажњу и познавање машина. Масовни рад има своје одлике. А које су то? Тај рад тражи брзину, окретност. Човек прави један детаљ за другим, за израду једног детаља понекад је потребно свега један минут времена. То значи, треба научити брзо и ритмично радити. У занатским школама једни ученици раде једну врсту послова, други — другу врсту послова. Треба научити све врсте радова које постоје у занату.

Ја бих желео да се код вас створи стручни понос, а то је високи понос. Ако су ваши очеви били добри радници, ви ни у ком случају не смете бити пори од њих.

Ви се сада спремате да пођете у фабрику. Изучавање фабричког рада не лишава вас могућности да доцније радите у којој му драго другој области. Фабрика не затвара пут за напредовање, — напротив, она широко отвара путеве за друштвено-политички, административни, па ако хоћете и за научни рад.

Ви морате да будете добри стручњаци у своме послу. Радници наше земље не смеју лошије да познају свој посао од страних радника. Совјетски радници, наши млади радници, по својој квалifikацији не смеју стајати ниже од европских, од америчких радника, они морају бити бољи од њих. Ето, то треба запамтити и то треба спровести у живот.

Друго. Комуниста је раније највише било међу радницима. Комсомола тада још није било, али је омладина била блиска комунистима.

Сада постоји за људе вашег узраста комсомолска организација. А то је организација која политички васпитава омладину, просвећује је. И ја бих желео да сва омладина, која се налази ту преда мношвом, буде комсомолска. Међу вама, можда, има и пасивних људи, а ја бих ипак желео да већина ученика занатских школа и ФЗО теже да постану комсомолци.

Политичка свест људи код нас игра велику улогу, и ми се старамо да сваки наш човек буде политички свестан.

Комсомол је предворје партије. Комсомол припрема омладину за партију, он изграђује њену политичку свест. Он људе приучава на друштвену делатност. А ви ћете радити у друштву. У своме раду ви се не одвајате од народа, већ радите с њим. Машину не прави појединац. Машина је дело стотину људи.

Сам рад упућује на друштвени живот. Али ја бих хтео још нешто, ја бих хтео да своје време проводите не само у производњи, не само непосредно израђујући предмете који су нам потребни, већ да и ваше слободно време, ваше духовно просвећивање буде организовано и да га проводите у комсомолској средини. Зато Комсомол и јесте организација омладине. То ће попу-

штити ту страну вашег живота, која је слободна од непосредног рада, то ће испунити, ако се тако може рећи, ваш духовни живот.

Бој се бије жесток и крвав. Немци желе да раскомадају нашу земљу, да згазе наш народ. А ви, другови, не само да учите, већ помажете и нашем фронту. У школама и у фабрикама ви изграђујете војне поруџбине. Треба добро да извршавате све војне наруџбине.

Ви се не налазите непосредно на фронту, али, другови, ви сте омладинци и ја мислим да ви не желите да budete последњи у борби коју наш народ води против фашиста. Брзина — то је особина омладине, и ја се надам да ви нећете изостајати иза старијих. Напротив, застава првенства мора бити ваша, омладинска. Ви морате бити први и у производњи и на фронту. Ви морате рећи: „Нећемо бити гори од наших очева, показаћемо како омладина која је тек ступила у фабрику, уме да ради”.

Желим вам да постигнете вештину у раду, да би је идущих година могли показати у пуном њеном обиму. (Дуготрајни плесак).

„Комсомолска правда“ од 12 новембра 1942 г.

ГОВОР НА ПРИЈЕМУ РУКОВОДИЛАЦА ДРЖАВНИХ РАДНИХ РЕЗЕРВИ И КОМСОМОЛСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА ЗАНАТСКИХ, ЖЕЛЕЗНИЧАРСКИХ И ФАБРИЧКИХ ШКОЛА

22 октобра 1942 г.

Другови, васпитање ученика по систему радних резерви — врло је тешка и штакљива ствар, и прилажење тој ствари једно је од најтежих прилажења. Па и сам задатак спремања државних радних резерви — компликован је задатак.

Прво, треба припремити више или мање квалификоване раднике; друго, ми желимо да се млада допуна радничке класе васпита у совјетском духу; треће, та се ствар још више компликује услед садашњих ратних прилика.

Ученици система радних резерви морају да израђују читав низ државних поруџбина за потребе фронта, што они за време мира нису радили. Тешко је питање исхране, одеће, обуће, па због рата отежана је и сама организација радних резерви. Наравно, у таквим условима још је теже васпитавати раднике по свима правилима.

Рат је у пуном размаху и мада се ученици система радних резерви не мобилишу, сасвим је могуће да

и неки од њих пођу на фронт. И зато, кад њих одвајају од њиховог непосредног рада и шаљу на војну обуку, то је сасвим природна ствар. У нормално, мирно време, ми бисмо сву пажњу поклањали томе, да они што више знања стекну, да дођу до квалификација. Данас смо принуђени у свима школама да спроводимо војну обуку. Ми испрађујемо квалификоване раднике, али је потребно, ако затреба, да се они знају и борити. Ми бисмо учинили неопростиву грешку, ако их не би наоружали и војничким знањем. Због тога сматрам, да су лењингграђани сасвим правилно поступили кад су своје ученике организовали војнички, мада је то тешко за ученике.

Ми морамо да испрађујемо младе раднике, добре стручњаке, али у исто време морамо да васпитавамо совјетске грађане, војнике, да би наша омладина разумела свој дуг према домовини, да би упорније и брже изучавала своју производну струку, да би још у току учења давала Црвеној армији више оружја и муниције, да би се упознала са војним стварима, да би се физички развијала.

Отаџбина неће заборавити јунаштво својих синова који се сада боре против немачко-фашистичких освајача на свима фронтовима отаџбинског рата.

Она ће се такође сећати и самопреговорног рада наших младића и девојака — ученика занатских, железничарских школа и школа ФЗО, који помажу фронту, који се труде што боље да уче и раде у позадини.

Говорећи о васпитању морамо рећи, да је практично прилажење тој ствари врло тешко. То захтева високе квалификације васпитача.

У систем радних резерви долазе различити људи, из разних области, из разних слојева становништва —

градски и сеоски младићи и девојке. И те разне људе треба васпитавати тако, да би сви подједнако напредовали. А то није лак задатак. А уз то никако не сме-мо заборавити, да имамо посла готово са децом, са свима њиховим дечијим навикама. Истина, рат и све прилике око нас чине да они брже сазревају него за време мира, али ми бисмо хтели што дуже да сачува-мо и њихове младићске склоности. Нема сумње, врло је тешко практички решити цео овај комплекс питања.

Завирите у светску педагошку литературу. Она је пуна разноврсног искуства у васпитању човека. Једни су доказивали да се деца најбоље васпитавају у граду, други су то оспоравали и тврдили, да се васпитање мора базирати на селу. О томе је било много пред-лога и тврдњи. Ипак, не можемо рећи, да постоји је-дан солидно изпраћен и утврђен систем васпитања. Систем васпитања сада мора бити друкчији, него, ре-цимо, пре три године. Раније смо васпитавали, ако се тако могу изразити, интелигенте, а не физичке рад-нике. Ја лично сам сматрао да је такво васпитање неправилно, јер се у нашој држави ипак основна ма-са становништва бави физичким радом. И пред нас се поставило питање, како да поступимо да наш млад човек буде вешт у физичком раду, а уједно и интелектуално развијен.

Сада је потребно мало скренути у правцу јачања физичких снага, усађивања радних навика, скренути у правцу васпитања навика за подношење свакојаким недаћа, а то ће нам омогућити да нашу омладину про-ведемо кроз читав низ искушења, да би је очеличили. Као што физичким вежбама, разним спортским мера-ма настојимо да очеличимо физичку снагу, тако и строгом дисциплином и навикавањем на рад треба да

очеличимо нашу омладину, да би лакше подносила све тешкоће на које сваки човек може наићи на своме животном путу.

Зато је потребно да наша омладина сада буде припремљена за савлађивање тешкоћа и да стекне љубав за рад, да би, прошавши кроз ту школу, омладина осећала потребу за радом.

У фабрикама постоји знатан број стручних радника, за које, лишити се рада, значи, лишити се и смисла живота. Када због старости или болести, морају да оставе рад, изгледа им као да су изгубили половину себе, јер су навикли на рад, јер воле своју струку и због тога, кад више не могу да раде, као да су изгубили ослонац у животу. Ми желимо да се у извесној мери и код наших младих радника развију те особине љубави за рад.

Кад су овде другови говорници хтели да васпитање пренесу само на мајсторе, то је, свакако, неправилно. Ако би мене питали, који је мајстор бољи: онај који уме педагошки да приђе, али слабо зна свој занат, или мајстор, који је слаб педагог, али врло добро познаје свој занат, и кад би ја био директор занатске школе или ФЗО, ја би био за мајстора који је педагошки слабо спреман, али има високе квалификације у своме занату.

А зашто бих ја тако урадио? Зато, што ће утицај мајстора само онда бити ефикасан, ако ученици осете да од њега добијају реална знања из заната. Такав мајстор увек ће бити од користи ученицима. Навешћу један пример. Универзитетски професори су раније били реакционарно расположени, али су добро знали свој предмет и умели су врло вешто да га излажу. На предавањима тих професора увек је било пуно слуша-

лаца, иако су студенти знали да су ти професори реакционари. А било је и других професора — причала, који су се бацали либералним фразама, знали лепо да говоре. На својим првим предавањима они су имали пуну салу слушалаца, али су затим озбиљни студенти престали долазити на њихова предавања, јер од њих нису добијали никакво знање.

Тако и наши мајстори. Ако добро знају свој посао и ако умеју свој занат и своје знање да пренесу на ученике, онда испуњавају своју задаћу.

Што се тиче тврдње да и мајстори и чистачице морају васпитавати, то не треба схватити буквално, већ тако, да они својим понашањем, добрим испуњавањем својих обавеза, својим примером навикавају ученике на рад, тачност и ред.

Ако чистачица добро чисти просторије, ако пази да деца не праве неред, ако им на то указује, она им тиме већ и усађује одређене свакидашње навике и њен утицај на ученике је позитиван.

Али она то чини због тога, јер директор од ње тражи да испуњава своје обавезе.

Врло је тешко наћи такав случај да су добри бравари или токари у исто време и добри педагози. Ту се правилно истицало, да има мајстора који се очински односе према ученицима, а по моме мишљењу, то је због тога, што је тешко замислити да би се добар мајстор који воли свој посао, односио према њему без срца, равнодушно. То је пре изузетак него свакодневна појава. Добар мајстор, чија је психологија везана уз његову струку, настоји да преда својим ученицима знање и он их нехотице прати свуда. У томе је суштина стручног васпитања омладине.

Само добро квалификован мајстор, познавалац свога заната, помоћи ће својим ученицима да изуче занат како треба. Својим ученицима ми морамо да усађујемо осећај професионалне части, а то може само добар мајстор, који зна и воли свој посао. Остали помоћни персонал треба само добро да испуњава своје обавезе. Ако он то добро ради, он тиме посредно делује као васпитач, јер својим примером навикава људе на ред, усађује им извесне навике. То је средина која утиче својим општењем.

Као што сам казао, ми желимо да од наше омладине направимо добре стручне раднике, а с друге стране добре совјетске грађане. Ето, у томе се састоји одговорност политичких руководилица система радних резерви. Они треба систематски да развијају код нашег младог радника свест о томе, да је он члан радничке класе совјетске државе, да је та класа руководића класа у совјетском друштву, да она даје тон целом животу. Ето, ове основне идеје треба да усађују нашој омладини, пре свега, политички руководиоци.

Совјетска држава је држава радника и сељака. У свету нема друге такве државе, — и ми смо њени браниоци, њени претставници. Такву пропаганду треба свакодневно да воде наши политички руководиоци. Успех те пропаганде зависиће од њихове умешности.

Овде су ме питали: како треба гледати на учешће Комсомола у систему радних резерви,

Систем радних резерви је државни систем.

Наравно, Комсомол игра, и треба да игра велику улогу, уколико је маса ученика у систему радних резерви по овоме узрасту, комсомолска. Ако тамо има мало комсомолаца, то је просто због наше немарности, а уопште говорећи, за две године из те средине

треба да изађе 90% комсомолаца. А да ли то значи, да Комсомол треба да буде административни или политички руководиоца у занатским или ФЗО школама?

Наравно, не значи.

Комсомол је политичка организација, која код омладине формира политичке погледе на свет, упућује је у одређени партијски ток, припрема људе за партију.

Али, можда, тај васпитни део треба да буде у друкама Комсомола? Ја мислим да не. Може бити, да се ова моја радикална мисао и неће допасти Комсомолу, али погледајте сами. Код нас постоје школе, универзитети, у којима су сви ученици комсомолског узраста, па зар комсомолци руководе њима? Комсомол помаже да се они политички формирају, да постану свеснији, упућује их у самосталне комсомолске организације, у организације које су до извесне мере независне од државних органа, а школама и универзитетима управљају државни органи.

Ко одговара за васпитање радних резерви? Ви, друже Москатов, одговарате за васпитање радних резерви, а Комсомол вам помаже. Ако би ту било каквих недостатака, влада ће позвати на одговорност вас, а не Комсомол. Можда ће код тога и Комсомолу рећи: „Ви, драги другови, такође рђаво радите“, али зато не би комсомолски руководиоци били скинути са руководећих положаја, већ би скинули директора радних резерви.

Дакле, овим послом морају да руководе државни органи радних резерви.

Пређимо сад на то, ко треба да буде непосредни васпитач омладине радних резерви? Управо сам вам изнео како је тежак посао политичког руководиоца и

васпитача. Тај посао морају да врше искусни и теоретски потковани људи. Уопште говорећи, за то су бољи одрасли људи. Ту треба да раде комсомолци, који су, ако се тако може рећи, прерасли комсомолско гледање на свет. Мени се чини да су одрасли људи погоднији за то. Ако би децацима пришао њихов вршњак, они би се с неповерењем односили према њему и рекли: „Ти не знаш боље од нас”. Деца траже ауторитет и ми морамо да их навикавамо на поштовање ауторитета. Мени се чини да у овој ствари комсомолци треба да буду помоћници, да додају по мало вапире оним руководиоцима, који су се, иако имају животног искуства и знања, већ понешто охладили у животу. Ја мислим да се омладини најбоље може приближити искусан васпитач. Наравно, он неће с њима да игра лопте и да се утркује у пливању. Ствар је у политичком утицају, у ауторитету, у жељи омладине да од њега учи, а то су драгоцене ствари које увек нема њихов вршњак. Своме вршњаку он може да каже: „Какав си нам ти учитељ, ми нисмо глупљи од тебе и знамо исто толико као и ти”. А тамо већ узраст нагони да слушају. Ја не мислим да комсомолце не треба привући на овај посао, али ми се чини да су одрасли људи за то бољи.

Сматрам, да Комсомол у систему радних резерви мора да има формално ону улогу, коју има у предузећима и установама, а стварна је улога Комсомола ту огромна, јер је он помоћник партије у васпитању кадрова младих радника.

Комсомол треба да критикује недостатке, да тражи да се ствар васпитања постави како треба. Ако би Комсомол ма у којој мери учествовао у управи, онда би имао и одговорности, а он мора да има одрешене

руке. Нигде комсомолска организација не стоји тако високо као код нас. Ја лично веома је ценим, али нисам за то да јој се даду функције, које јој не припадају.

Случајеви самовољног одлажења из школе јесу резултат слабе организације. Наравно, младићу или девојди, који су дошли са села, у прво време ће бити тешко. У граду им све изгледа страшно. Ја то говорим из сопственог искуства. Све ти се чини као да си запао у потпуно други свет. Затим, тамо су навикли на слободу, а овде дисциплина. Треба се навикли и на саму фабрику, а за то је потребно доста времена. За два месеца се на фабрику не можеш навикли, а у прво време се свега бојиш. А ако уз то дође и рђава организација, разни недостаци, наред, онда деца то пада још теже.

Сматрам, да у градским школама радних резерви мора бити што више градске омладине, — то ће вам олакшати посао. Истина, један део градске омладине мисли на други посао: како би у канцеларију, у књиговодство, али се од ње могу изградити и добри квалификовани радници. То је врло важно.

Ја увиђам сву тешкоћу рада у систему радних резерви, али је ствар којој ви служите, за државу врло важна. Размислите, ми спремамо нове кадрове младих радника, од којих ће зависити јачање совјетског поретка. И друг Стаљин је више пута истакао, да ми не можемо бити равнодушни према томе, како се код нас попуњава радничка класа. Ми желимо да овамо иде најбољи део нашег становништва, да у совјетском друштву радничка класа и у политичком и у интелектуалном погледу буде на висини.

Велики задатак стоји пред вама, велики посао имате да урадите. Ако ми извршимо тај задатак, онда смо учинили велико дело у интересу наше земље.

Желим вам успеха у вашем раду.

„Комсомолска правда“, 15 новембра 1942 г.

С А Д Р Ж А Ј

Уводни чланак за Зборник „Комсомол у бојевима за домовину” — — — — —	3
Учинити све за победу над непријатељем — — —	8
Говор на саветовању секретара комсомолских ор- ганизација Московске области — — — —	17
О неким питањима агитације и пропаганде — —	26
Борбени задаци Комсомола у колхозима — — —	43
Говор на свечаној окупштини ученика и руководи- лаца занатских, железничарских и фабричких школа града Москве, одржаној поводом 25-е годишњице Велике Октобарске Социјалистичке Револуције — — — — —	51
Говор на пријему руководиоца државних радних резерви и комсомолских организација ванат- ских, железничарских и фабричких школа —	57

